

Darbo tema: Inkilų gyventojai – varnėnai

Tikslas: susipažinti su inkilų įvairove ir inkile, uoksuose gyvenančiu paprastuoju varnėnu

Dalykai: gamtos mokslai, biologija, pasaulio pažinimas

Klasės: 5–8, 9–12

Priemonės: lentos, pjūklas, vinys, medvaržčiai, plaktukas

Vieta: namai, mokykla

Problematika

Žodis „inkilas“ dažniausiai asocijuojasi su standartine keturkampe lentine dėžute, turinčia dugną, stogelį ir landą paukščiams įlįsti. Tačiau šis žodis apima kur kas platesnę sąvoką – tai reiškia bet kurį dirbtinai sukurtą įrenginį, kurio tikslas yra sudaryti sąlygas paukščiams apsigyventi sukurtame lizde (dažnai inkilų sąvoka persipina ir su dirbtinių lizdų bei lizdaviečių). Prie inkilų priskiriamos ir minėtosios standartinės dėžutės, ir sudėtingesnių konstrukcijų bei formų gaminiai, ir urveliai kūltupiams, tulžiams ar urvinėms kregždėms, ir keletas lentelių langinių ar šelmeninių kregždžių lizdams sutvirtinti, ir t. t. Inkilai gali būti skirti ne vien tik paukščiams, bet ir šikšnosparniams, voverėms, ežiams, drugiams, bitėms, kamanėms, boružėms. Šioje metodinėje medžiagoje aptarsime varnėnams skirtus inkilus ir sužinosime daugiau apie šiuos paukščius.

1 pav. Inkilų įvairovė. Iš kairės į dešinę: medinis inkilas – drugiams, lipučiams, kregždėms (iš cemento ir pjuvenų mišinio), medinis pusiau atviras inkilas – baltosioms kielėms, inkilas boružėms (iš plastiko), inkilas vapsvoms ir keraminis inkilas šikšnosparniams. Gedimino Petkaus nuotrauka.

Kokį inkilą pasirinkti varnėnui?

Kaip jau minėjome, yra daug įvairiausių inkilų formų ir jų pagaminimo būdų. Bene populiariausi yra uoksiniai ir lentiniai inkilai. Juos ir siūlytume gaminti.

Uoksiniai inkilai natūraliai atrodo ir puikiai dera prie kraštovaizdžio. Juose mielai įsikuria visi uoksuose perintys paukščiai. Tik sunku rasti storesnių rąstelių, iš kurių būtų galima pagaminti varnėnui inkilą.

Šiuo metu Lietuvoje plačiausiai naudojami lentiniai inkilai. Jų gamyba nesudėtinga, be to, gali būti naudojamos kokybiškos medienos atliekos. Šiuose inkiluose mielai apsigyvena zylės, musinukės, raudonuodegės ir varnėnai.

2. Paprastasis varnėnas (*Sturnus vulgaris*). Gedimino Petkaus nuotrauka.

Darbo eiga

Prieš imantis inkilų gaminimo peržiūrėkite vaizdo reportažą (nuskenuokite toliau pateiktą QR kodą arba spauskite šią nuorodą: https://youtu.be/NRG3goV_E1k) apie varnėnus ir atsakykite į keletą klausimų.

3 pav. Vaizdo reportažas apie varnėną.

Klausimai:

1. Į kokią paukštį savo dydžiu panašus varnėnas?
2. Kur varnėnai suka lizdus?
3. Kuo skiriasi varnėnas nuo juodojo strazdo?
4. Kokie paukščiai, be varnėnų, gali įsikurti inkiluose ar uoksuose?
5. Ką mėgsta lesti varnėnai?

Inkilo gamyba

Lentinių inkilų gamybai geriausia tinka 1,5–2,5 cm storio sausos nedaug ar visiškai neobliuotos lentos. Stogeliui parenkama truputį storesnė lenta, nes jis greičiausiai pūva. Jo kraštai iškišami 2–3 cm į šonus ir 4–6 cm į priekį. Specialiai pakreipto ar dvišlaičio stogelio daryti neverta. Dugnas kalamas ne iš apačios, kaip dažnai daroma, bet įleidžiamas į inkilo vidų, kad greitai nesupūtų ir neiškristų.

Gaminimo pavyzdys pateikiamas šioje nuorodoje:

https://www.youtube.com/watch?v=nWg5nL5ROL0&feature=emb_logo

4 pav. Vaizdo reportažas, kaip padaryti inkilą.

Pakalbėkite su tėvais, seneliais, ar negyvena jūsų aplinkoje varnėnai? Kartu padarykite inkilą. Pasidalinkite savo gerais darbais su draugais ir artimaisiais socialiniuose tinkluose naudodami grotąžymes #myliupaukščius, #pažinkimepaukščiusdrauge,

Metodinė medžiaga parengta pagal Tarptautinės paukščių apsaugos organizacijos BirdLife ir Lietuvos ornitologų draugijos rekomendacijas.

Parengė Gediminas Petkus, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Gamtinio ir ekologinio ugdymo skyriaus metodininkas.

Informacijos šaltiniai:

1. www.birdlife.lt,
2. www.pazinkpaukscius.lt,
3. www.youtube.com kanalas Gediminas Petkus paukščiai

Literatūros sąrašas:

1. Logminas V., Nedzinskas V., Drobėlis E. ir kt., Lietuvos fauna. Paukščiai, II tomas. Vilnius: Mokslas, 1990.

2. Jusys. V., Karalius S., Raudonikis L. Lietuvos paukščių pažinimo vadovas. Vilnius: Lietuvos ornitologų draugija, 2020.